

Titel: Notesbog 9

Citation: "Notesbog 9", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Jette Knudsen; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/sks-not9-int_1-shoot-id0930c34b-2138-4ea5-b20c-113b6d97ac1d.pdf (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Marheinekes forelæsninger over »Die Christliche Dogmengeschichte«

Philipp Konrad Marheineke (1780-1846), ty. evangelisk teolog, fra 1805 ekstraordinær prof. i Erlangen, fra 1807 ordinær prof. i Heidelberg og fra 1811 til sin død ordinær prof. ved Friedrich-Wilhelms-Universität i Berlin. Marheineke kom under indflydelse af G.W.F. Hegel, men forblev selvstændig og udarbejdede sin egen spekulative teologi, der bygger på den opfattelse, at den kristelige dogmatik og den spekulative filosofi i alt væsentligt stemmer overens; hvad det kristelige dogme har i form af 'Vorstellung', har den spekulative filosofi i form af 'Begriff'. Han beskæftigede sig især med de tre teologiske discipliner, symbolik, homiletik og dogmatik, og udgav *Christliche Symbolik* (3 bd. 1810-13), *Grundlegung der Homiletik* (1811) og *Grundlehren der christlichen Dogmatik* (1819).

If. »Verzeichniss der Vorlesungen, welche an der Friedrich-Wilhelms-Universität zu Berlin im Winterhalbenjahre 1841-42 vom 17. October an gehalten werden« (Universitetsarkivet) holdt Marheineke to forelæsningsrækker i dette vintersemester, dels »Die Christliche Dogmatik, mit Rücksicht auf Daubs System« kl. 9-10, dels »Die Christliche Dogmengeschichte« kl. 10-11. I begge tilfælde forelæste han fem gange om ugen 'privatim', hvilket betød, at de studerende skulle betale for at deltage (i modsætning til 'publice et gratis', hvilket betød, at universitetet betalte).

Marheinekes efterladte forelæsningsmanuskripter blev udgivet af S. Matthias og W. Vatke i *D. Philipp Marheineke's Theologische Vorlesungen*, bd. 1-4, Berlin 1847-49. Bd. 2, 1847, består af *System der christlichen Dogmatik*. Sammenholdes disse forelæsninger med SKs notater i notesbog 9 og 10, viser det sig, at notaterne følger forelæsningerne afsnit for afsnit, og at der i mange tilfælde er tale om direkte gengivelse af, hvad Marheineke har sagt. Først i den allersidste del af notaterne i Notesbog 10 er der en del uoverensstemmelser, som vidner om, at Marheineke senere har bearbejdet de forelæsninger. Og da hverken »Die Christliche Dogmengeschichte« el. *System der christlichen Dogmatik* beskæftiger sig med Carl Daubs system, men derimod inkluderer en dogmehistorisk gennemgang i det fast tilbagevendende afsnit 'die kirchliche Vorstellung', må det være disse forelæsninger, SK har fulgt under sit ophold i Berlin.

Marheineke påbegyndte sine forelæsninger den 17. okt. 1841, og da SK først ankom til Berlin den 25. okt., begynder hans notater i notesbog 9 midt i afsnittet »Von der unmittelbaren Offenbarung Gottes, oder vom Sohn«, i en gennemgang af Sabellius' og Arius' kætterske lære om forholdet mellem Faderen og Sønnen, svarende til s. 125 i *System der christlichen Dogmatik*. Notaterne i notesbog 9 følger forelæsningerne frem til, hvad der svarer til s. 361 i *System der christlichen Dogmatik*, og fortsætter midt i en helsætning i notesbog 10, der indeholder notater svarende til s. 361 frem til omkring s. 470. I de følgende kommentarer vil der løbende, afsnit for afsnit, underafsnit for underafsnit, blive henvist til *System der christlichen Dogmatik* med sideangivelse, ligesom der vil blive bragt citater herfra, hvor SKs tekst er vanskelig at gennemskue uden kendskab til forelæsningernes ordlyd. If. udgiverne af de efterladte forelæsninger var Marheineke kendt for at holde sig til sine manuskripter og ikke improvisere, hvilket SKs notater bekræfter.

System der christlichen Dogmatik er triadisk opbygget således, at hvert hovedafsnit består af tre underafsnit, ét om 'die biblische Vorstellung', ét om 'die kirckliche Vorstellung' og ét om 'Begriff des Dogma'. Indholdsfortegnelsen vil blive bragt i *

Se i øvrigt tekstredigeringen til notesbog 9-10, s. 325-330.